

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2017

Martin Kreisinger

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Martin Kreisinger

**Porovnání důchodových systémů České
republiky a Slovenska**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Martin Kreisinger**

Vedoucí práce: **JUDr. PhDr. Petr Mlsna, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2017**

Bibliografický záznam

KREISINGER, Martin. *Porovnání důchodových systémů České republiky a Slovenska*. Praha, 2017. 36 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií. Vedoucí bakalářské práce JUDr. PhDr. Petr Mlsna, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem *Porovnání důchodových systémů České republiky a Slovenska* se věnuje systémům důchodového zabezpečení v těchto dvou zemích. V práci se autor věnuje obecné charakteristice důchodových systémů, a to například z hlediska jejich financování, daňového prostředí či provozovatele. Následně byl popsán současný stav českého a slovenského důchodového systému, charakteristika jednotlivých pilířů a jejich fungování. Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat penzijní systémy České republiky a Slovenska, provést jejich komparaci na základě zvolených kritérií a na závěr navrhnout zajímavý či přínosný podnět pro reformu penzijního systému v ČR. Při analýze je kladen důraz na základní stavební kameny systémů a zachycení daných parametrů pro analýzu, které byly vybrány pro svou vypovídající hodnotu.

Abstract

The bachelor thesis entitled *Comparison of Pension Systems of the Czech Republic and Slovakia* deals with pension systems in these two countries. The author deals with the general characteristics of pension systems, for example from the point of view of their financing, the tax environment or the operator. The present state of the Czech and Slovak pension system was described, describing the individual pillars and their functioning. The aim of this bachelor thesis was to analyze the pension systems of the Czech Republic and Slovakia, to compare them on the basis of selected criteria and finally to propose an interesting or beneficial impulse for the pension system reform in the Czech Republic. During the analysis the emphasis is on the basic foundation stones of the systems and the capture of the given parameters for analysis, which have been selected for their pertinent value.

Klíčová slova

důchodový systém, důchodový věk, Česká republika, Slovensko, pilířové uspořádání, porovnání

Keywords

pension system, retirement age, Czech Republic, Slovakia, pillar organization, comparison

Rozsah práce: 64 640 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12.5.2017

Martin Kreisinger

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu bakalářské práce, JUDr. PhDr. Petru Mlsnovi, Ph.D., za jeho odborné vedení a vstřícný přístup.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Martin Kreisinger

E-mail:

kreisinger@seznam.cz

Studijní obor:

Teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

zimní semestr 2016/2017

Semestr a školní rok ukončení práce:

letní semestr 2016/2017

Vedoucí bakalářského semináře:

Doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.

Vedoucí práce:

JUDr. PhDr. Petr Mlsna, Ph.D.

Název práce:

Porovnání důchodových systémů České republiky a Slovenska

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Porovnáme-li průměrný věk dožití v minulosti se současností, zjistíme, že v historii se lidé dožívali mnohem nižšího věku. Důchodového věku dosáhl jen zlomek obyvatel a navíc se lidé spoléhali na péči v rámci rodiny. Časem se začaly díky zlepšujícím se životním podmínkám vytvářet první průběžné důchodové systémy.

Dnešní důchodové systémy se významně dotýkají politické i ekonomické sféry. Objemem a svou důležitostí tvoří základní pilíře pro každou vyspělou zemi. Penzijní systémy představují největší položku veřejných rozpočtů. Demografické stárnutí a klesající natalita má negativní vliv na průběžné penzijní systémy. Zdravý životní styl a kvalitní lékařská péče mají za následek vyšší věk dožití obyvatelstva a průběžný důchodový systém se tak stává trvale neudržitelným. Z tohoto důvodu je nezbytné penzijní systém upravit.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Téma práce ani cíl se od zadání projektu do odevzdání nezměnily.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

1. Úvod
2. Charakteristika důchodových systémů
3. Důchodový systém v ČR
4. Důchodový systém v SR
5. Komparace důchodových systémů České a Slovenské republiky
6. Závěr

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

- 1) *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz>.
- 2) *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz>.
- 3) *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>.
- 4) *Sociální pojišťovna* [online]. Dostupné z <https://www.socpoist.sk/sk/>
- 5) LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2016-05-27]. ISBN 978-80-246-2612-3.
- 6) BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0.
- 7) *Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny* [online]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/>.
- 8) KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a

aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854.

- 9) VOSTATEK, Jaroslav. Penzijní teorie a politika. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD.....	1
1 CHARAKTERISTIKA DŮCHODOVÝCH SYSTÉMŮ.....	3
1.1 Penzijní systémy provozované veřejným a privátním sektorem	3
1.2 Penzijní systémy z hlediska jejich financování	4
1.2.1 Financování ze státního rozpočtu.....	4
1.2.2 Financování z fondu odděleného od státního rozpočtu.....	4
1.2.3 Fondové financování.....	5
1.3 Příspěvkově a dávkově definované penzijní plány	6
1.4 Penzijní systémy z hlediska daňového prostředí.....	6
1.5 Třípilířový systém dle Světové banky	7
2 ČESKÝ DŮCHODOVÝ SYSTÉM.....	9
2.1 Vývoj penzijního systému.....	9
2.2 Současný důchodový systém v ČR.....	11
2.2.1 První pilíř – základní důchodové pojištění	11
2.2.2 Třetí pilíř – Doplnkové penzijní spoření a penzijní připojištění.....	15
3 SLOVENSKÝ DŮCHODOVÝ SYSTÉM.....	20
3.1 První pilíř – důchodové pojištění	20
3.2 Druhý pilíř – starobní důchodové spoření.....	21
3.3 Třetí pilíř – doplňkové důchodové spoření.....	23
4 POROVNÁNÍ DŮCHODOVÝCH SYSTÉMŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ A NA SLOVENSKU.....	25

ZÁVĚR.....	29
SUMMARY	32
POUŽITÁ LITERATURA	35
SEZNAM ZKRATEK.....	38
SEZNAM TABULEK	39
SEZNAM PŘÍLOH.....	40
PŘÍLOHY	41

Úvod

V této práci se autor zabývá problematikou důchodových systémů v České republice a na Slovensku.

Demografické stárnutí populace – fakt, s nímž se více či méně potýkají všechny státy světa. Moderní medicína, zdravé stravování, kvalitnější životní prostředí a mnohé další faktory mají za následek prodlužování lidského života, a tím i délku pobírání starobního důchodu. Spolu s klesající porodností ubývá i počet ekonomicky aktivních osob. Zvyšují se tak nároky na financování důchodového systému, jež představuje významnou položku státního rozpočtu. Stávající trend je tak dlouhodobě neudržitelný. Nutnost reformy a řešení tohoto problému se proto stává problémem většiny vyspělých zemí.

Téma bylo zvoleno z důvodu současné situace, kdy penzijní reforma v České republice není stále dokončena. Inspirace penzijními systémy jiných zemí by se mohla stát impulsem pro reformu i v naší zemi. Srovnání se Slovenskem považuje autor za vhodné, jelikož s touto zemí nás pojí dlouhá historie a vzhledem k podobnosti obou zemí (složení obyvatelstva, státní zřízení, srovnatelná životní úroveň atd.) by mohla být případná aplikace reformy českého penzijního systému snazší. Slovensko dostalo odvalu a provedlo radikální reformu svého důchodového systému, která spočívala v částečné privatizaci důchodového systému podle doporučení Světové banky. Přeracovalo průběžný systém, začalo klást větší důraz na dobrovolná penzijní schémata a zavedlo příspěvkově definovaný povinný systém důchodového spoření.¹

Autor si klade za cíl v této práci analyzovat důchodové systémy dvou zemí, a to České republiky a Slovenska. Nejprve bude čtenář uveden do problematiky způsobu fungování penzijních systémů a seznámen se základními pojmy. Následně bude provedeno porovnání pomocí vybraných kritérií. Po komparaci obou systémů bude možné zhodnotit, zda se v sousedním státě nachází zajímavý a přínosný podnět pro reformu našeho penzijního systému.

Informace o nezbytnosti reformy v oblasti důchodového zabezpečení a teoretické poznatky týkající se důchodových systémů přináší učebnice s názvem *Sociální politika*

---

¹ LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3, str. 49

od Vojtěcha Krebse.² Tato kniha se stává jedním z hlavních zdrojů, ze kterého autor vychází při zpracování, zejména v úvodní kapitole při dělení penzijních systémů. Členěním důchodových systémů včetně zmínky o jejich výhodách a slabinách se zabývá i Vladimír Bezděk ve své práci *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformy)*.³ Ve srovnání s učebnicí *Sociální politika* se však v první části práce více zaměřuje na penzijní systémy jiných zemí. Bezděk ve druhé části práce nezůstává jen u teorie, nýbrž navrhuje i jednotlivé reformní scénáře.

Zásadní otázky související s potřebou důchodové reformy uvádí ve své monografii s příznačným názvem *Důchodová reforma* autor Marek Loužek.⁴ Kromě popisu ekonomických zákonitostí srovnává Loužek důchodovou reformu v mezinárodním měřítku. Zmiňuje zde i Slovensko, jehož penzijní systém bude předmětem analýzy i v této bakalářské práci. Velká část práce je věnována zkoumání důchodové reformy v České republice v roce 2010.

Trochu odlišný pohled na problematiku přináší kniha *Penzijní teorie a politika*, jež je dílem Jaroslava Vostatka.⁵ Lze v ní nalézt řadu originálních vyhodnocení různých penzijních modelů a poučení pro reformu českého penzijního systému. Monografie se odráží od čtyř základních sociálních modelů (welfare regimes), které následně aplikuje na penzijní systémy, zejména na starobní důchody. V neposlední řadě by se chtěl autor opřít o odborné texty a statistická data dostupné na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Českého statistického úřadu a jejich ekvivalentů na Slovensku.

---

² KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854.

³ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0.

⁴ LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3.

⁵ VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8.

1 Charakteristika důchodových systémů

Existuje mnoho kritérií a pohledů, podle nichž můžeme popsat a třídit penzijní systémy. Nelze tedy jednoznačně určit obecné typy penzijních systémů. V této kapitole budou specifikovány nejčastější druhy dělení používané v literatuře i diskusích.

Penzijní systémy následně rozdělíme dle jejich provozovatelů, způsobu financování a z hlediska dobrovolnosti. V neposlední řadě zmíníme také vazbu penzijních systémů na daňové prostředí a bude nastíněna problematika penzijních dávek, které člení důchodové systémy na příspěvkově a dávkově definované. Avšak je nutno připomenout, že jednotlivé penzijní systémy vznikají kombinací uvedeného dělení.⁶

1.1 Penzijní systémy provozované veřejným a privátním sektorem

Téměř ve všech zemích je spravování důchodového systému rozděleno mezi veřejný a soukromý sektor. Jako veřejný provozovatel penzijních systémů figuruje nejčastěji stát. To v praxi znamená, že vláda je zodpovědná za vyplácení důchodů a vybírání příspěvků. Prvním z druhů státní penze je tzv. paušální důchod, což znamená, že všichni důchodci mají nárok obdržet stejnou dávku. Výše dávky se neodvíjí od výše jejich výdělků v době, kdy byli ekonomicky aktivní. Dalším typ státního důchodu představuje penze spjatá s výdělkem. Již z názvu je patrné, že v tomto případě je výše důchodu závislá na výši výdělků v době, kdy současní lidé v důchodovém věku byli ekonomicky aktivními.

Jedná-li se o soukromý sektor, odpovědnost za vyplácení dávek a ve většině případů i za vybírání příspěvků nese privátní sektor. Stejně jako u veřejného provozovatele se nejčastěji můžeme setkat se dvěma druhy, a to s organizováním penzijních plánů ze strany zaměstnavatelů nebo pověřením samotných občanů. Občané si spoří peněžní prostředky na individuálních penzijních účtech, jež jsou vedeny

---

⁶ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 11.

penzijním fondem. Tyto peníze z doby své ekonomické aktivity pak mohou použít ve stáří.⁷

1.2 Penzijní systémy z hlediska jejich financování

Odborná literatura na dělení dle způsobu financování důchodových systémů nenahlíží zcela jednotně. Pro seznámení s touto problematikou byli pro svou názornost zvoleni dva autoři – Vojtěch Krebs a Vladimír Bezděk, jejichž způsoby dělení jsou obdobné, avšak ne úplně totožné.

1.2.1 Financování ze státního rozpočtu

Prostředky pro výplatu penzí ze státního rozpočtu jsou získávány z daně z příjmů a z příspěvků na sociální důchodové pojištění. Jedná-li se o daně z příjmů, existuje přímá úměra mezi výší platu a daňovým zatížením. To znamená, že čím více člověk vydělává, tím více zaplatí na dani z příjmů. Naopak úroveň důchodu ve srovnání s vyšším výdělkem klesá. Poplatník s nadstandardním příjmem odvádí do systému více, ale v porovnání s poplatníkem pobírajícím nižší mzdu dostane relativně méně.

Pokud jsou zdrojem státního rozpočtu příspěvky na sociální důchodové pojištění, výše příspěvku je stanovena jednotným procentem z výdělku, proto zde je nižší míra sociálního přerozdělení než v předchozím případě. Procentní sazba by měla být pružně určována tak, aby příjmy z těchto příspěvků pokryly náklady na penze za určité období, přičemž by neměly zbytečně vznikat přebytky, jež by přispívaly k „neprůhlednosti“ systému financování.⁸

1.2.2 Financování z fondu odděleného od státního rozpočtu

Jde o systém založený na mezigenerační solidaritě, kde ekonomicky aktivní jedinci odvádí příspěvky na sociální pojištění a z těchto finančních prostředků jsou zároveň vypláceny penze současným důchodcům. Poté, co se dnes pracující lidé ocitnou v důchodovém věku, jejich penze se budou hradit z příspěvků dnešních dětí.⁹ Podle Krebse jsou rozeznávány dva klasické druhy tohoto široce používaného průběžného financování tzv. „pay-as-you-go“ PAYG.

---

⁷ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 12.

⁸ KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854, str. 196.

⁹ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 13.

V prvním případě jsou ve fondu odděleném od státního rozpočtu shromažďovány příjmy z příspěvků, ale není tvořena žádná kapitálová rezerva, jenž by se dala v budoucnu investovat a zisk z investic využít k užítku účastníků. Porovnáme-li tento systém s financováním ze státního rozpočtu, liší se primárně vyššími náklady na administrativu spojenou s provozováním samostatného fondu. Jestliže nastane situace, kdy nebude dostatek prostředků na výplatu penzí, musí být systém dotován z rozpočtu státu, jelikož jde o zákonné nároky, jež jsou legislativně i ekonomicky garantovány státem.¹⁰

Jedná-li se o systém průběžného financování, jenž dosahuje či dosahoval přebytků, označujeme ho jako PAYG s nárazníkovým (rezervním) fondem. Přebytky finančních prostředků se dále investují na kapitálovém trhu a nesou s sebou i výnos z úroku. Výnos pak může pomáhat při financování penzijních dávek.¹¹

Pro tvorbu rezervy je nezbytné, aby příspěvková sazba byla vyšší než minimální náklady pro pokrytí dávek. Při stanovování příspěvkové sazby musí být brán ohled na plátce příspěvků, zaměstnavatele i pracující. Vysoká příspěvková sazba by s sebou nesla negativní následky v podobě snížení životní úrovně pracujících a jejich rodin, spolu s poklesem koupěschopnosti či konkurenceschopnosti podniků z důvodu zdražení ceny práce.¹²

1.2.3 Fondové financování

Odpovědnost za výši důchodů u fondového financování přechází ze státu na samotné pojištěnce. Způsob financování vychází z principu, kdy si pojištěnci vytvářejí úspory pomocí pojišťovacího systému. Nashromážděné úspory se pak použijí na financování jejich vlastních důchodů. S tímto principem se nejčastěji setkáme u privátních pojišťovacích systémů.¹³

V souvislosti s fondovým financováním lze zmínit kombinace tohoto modelu s průběžným financováním – PAYG, a to částečně fondový systém a notional funding. Částečně fondový systém je postaven na dvou povinných pilířích, z nichž jeden

---

¹⁰ KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854, str. 197.

¹¹ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 13.

¹² KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854, str. 197.

¹³ tamtéž

představuje PAYG a druhý plně fondový přístup. Notional funding se snaží kombinovat výhody PAYG a plně fondového přístupu k financování. Z hlediska přítoku peněžních prostředků připomíná systém PAYG financování a naopak při určování výše penze plně fondový systém. Účastník vlastní v rámci notional funding svůj hypotetický individuální účet, kde se zaznamenávají všechny jím odvedené příspěvky a jejich zhodnocování v čase. Výše důchodu v čase odchodu do penze se odvíjí od zdánlivých úspor na účtu a průměrné očekávané délky života generace penzistů. Přívlastek zdánlivých z toho důvodu, že úspory na účtech již byly fakticky použity na výplatu dávek současným důchodcům a pouze formálně jsou zhodnocovány na jednotlivých účtech.¹⁴

1.3 Příspěvkově a dávkově definované penzijní plány

Příspěvkově definovaný penzijní systém předem určuje výši příspěvku, který mají subjekty odvádět, a na základě toho se stanoví přesná výše dávek k vyplacení. Přesná výše dávek není předem známá, jelikož se odvíjí nejen od odvedených či očekávaných příspěvků, ale i od demografických a ekonomických hledisek, včetně budoucího kapitálového výnosu. V případě, že se tyto parametry vyvíjí z hlediska penzijního plánu pozitivně, může dojít k valorizaci dávek, v opačné situaci k jejich poklesu. Výpočty nezbytné pro příspěvkově definované penzijní systémy jsou jednodušší než u druhého z plánů.¹⁵

Dávkově definovaný penzijní plán dopředu stanovuje hodnotu dávek, které budou penzisté pobírat. Dle toho se určí výše finančních nákladů, potažmo velikost příspěvků. Stejně jako u prvního z plánů jsou finanční náklady i vyměřené penze významně závislé na vývoji demografických a ekonomických veličin.¹⁶

1.4 Penzijní systémy z hlediska daňového prostředí

V souvislosti s daňovým režimem ohledně penzijních systémů existují dva základní přístupy. Jako první z nich je uváděn EET systém, který osvobozuje od zdanění (tax exempt) odváděné příspěvky i investiční výnosy z penzijních úspor. Dani z příjmů

---

¹⁴ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 13-14.

¹⁵ Finance.cz. *Příspěvkově a dávkově definované systémy* [online]. Mladá fronta, 2017 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/prispevkove-a-davkove-definovane-duchodove-systemy/>

¹⁶ tamtéž

však podléhají samotné vyplácené penze. Ve skutečnosti to vypadá tak, že příspěvky představují daňově odečitatelnou položku, investiční výnosy se po připsání na bankovní účet nezdaňují, dani z příjmů podléhá ale celý důchod vyplácený penzistům.

Druhou formou je tzv. TEE systém, ve kterém nejsou příspěvky daňově odečitatelné, to znamená, že se platí ze mzdy či platu po zdanění. Výnosy z investic ani důchody v plné výši se již nezdaňují. V praxi většina zemí používá způsob TEE pro povinné penzijní systémy a EET pro dobrovolné penzijní plány, nelze to však paušalizovat.¹⁷

1.5 Třípilířový systém dle Světové banky

Podle Světové banky jsou současné existující modely fungující na základě průběžného systému trvale neudržitelné. Z toho důvodu Světová banka doporučuje zřízení důchodového zabezpečení na bázi tří pilířů.

První pilíř slouží ke zmírnění chudoby.¹⁸ Rozumíme jím penzi garantovanou ze strany státu. Mezi základní principy tohoto pilíře patří mezigenerační solidarita a průběžný způsob financování, který je méně ovlivnitelný makroekonomickými hledisky - například inflací, ale o dost citlivější na demografický vývoj.¹⁹

Druhý pilíř by dle doporučení měl být tvořen povinnými příspěvkově definovanými a soukromě spravovanými důchodovými fondy. Za tímto účelem mohou být zřízeny osobní penzijní účty a zaměstnanecké penzijní fondy. Regulace trhu penzijních fondů by se měla odvíjet od míry rozvoje domácího kapitálového trhu.²⁰

Třetí pilíř představují soukromé aktivity občanů, a to například komerční životní pojištění, spoření apod.²¹ Slouží pro osoby, které si chtějí zabezpečit ještě vyšší životní úroveň, než mohou poskytnout první dva pilíře. Vláda může zavést pro tento pilíř daňové úlevy. Ty by však měly být předem důkladně promyšleny, aby nevedly pouze ke změně struktury soukromých úspor, ale měly za následek i celkové zvýšení

---

¹⁷ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 15.

¹⁸ LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3, str. 17.

¹⁹ KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854, str. 210.

²⁰ BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 58.

²¹ KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854, str. 210.

národních úspor. Zapomenout by se nemělo ani na skryté fiskální náklady daňových zvýhodnění.²²

---

²² BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0, str. 58-59.

2 Český důchodový systém

V následujících podkapitolách bude autorem přiblížen vývoj důchodového systému, neboť právě jeho nastínění slouží jako podklad pro pochopení další problematiky. Následně bude rozebrán podrobněji současný stav systému v ČR.

2.1 Vývoj penzijního systému

Základy dnešního důchodového systému v České republice pramení již z poloviny 90. let. V předchozím komunistickém systému se důchody odvíjely především od výdělků, přičemž režim zvýhodňoval vybrané profese např. horníky či jiná riziková povolání. Znevýhodňoval minimálně zastoupenou skupinu rolníků a živnostníků. Jednalo se o univerzální dávkově definovaný důchodový systém, až na výše uvedené výjimky. Důchod závisel na konečné mzdě, ze které se též vypočítával (mzdový průměr tří nejlepších let z posledních uplynulých deseti let).²³

Česká republika ve srovnání s bývalými zeměmi RVHP po roce 1989 nepodlehla žádným převratným reformním pokusům. Důvodem byl fakt, že v ČR po uplynutí funkčního období listopadové vlády zvítězil liberální pohled na soukromé penzijní systémy, ale nevedlo se dosáhnout společenské shody na celkové reformě systému. Primárním cílem při reformě penzijního systému po roce 1989 bylo pokračovat v tradicích sociálního pojištění v České republice a rovněž vytvořit systém důchodového pojištění, jehož hlavním pilířem je mezigenerační solidarita, finanční stabilita a transparentnost.²⁴

Po sametové revoluci v roce 1990 byl penzijní systém z hlediska uspořádání sjednocen, načež v roce 1991 byla prosazena valorizace důchodů, ke které se o rok později přidalo i zrušení upřednostňování vybraných zaměstnání z tzv. I a II. pracovní kategorie (funkce u ozbrojených sil a složek). Kromě tohoto byly odstraněny osobní důchody, udělované z politických rozhodnutí, jejíž výše byla určena bez ohledu na obecné podmínky stanovení výše starobních důchodů, a rovněž skončila

---

²³ VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8, str. 127.

²⁴ RUDOLFOVÁ, Veronika a Vít SAMEK. *Důchodová reforma a její vliv na ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost* [online]. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010 [cit. 2017-04-08]. Pražské sociálně vědní studie = Prague social science studies. Veřejná politika a prognostika. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/497_038%20-%20Rudolfova,%20Samek.pdf, str. 18-19.

diskriminace osob samostatně výdělečně činných.²⁵ Je nutno zmínit též vznik nové soustavy orgánů státní správy s působností v oblasti sociálního zabezpečení, tedy Českou správu sociálního zabezpečení, vytvořenou sloučením Úřadu důchodového zabezpečení v Praze, České správy nemocenského pojištění a Správy nemocenského pojištění Svazu českých a moravských výrobních družstev.²⁶

S rokem 1993 přichází i zavedení pojistného jakožto zvláštní platby mimo daňový systém, což mělo reflektovat zásadní rozdílnost důchodového pojištění od ostatních forem státního zabezpečení hrazených z daní a rovněž i jeho samostatnost.²⁷ Za důležitý krok lze označit přijetí zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.²⁸ Tento právní předpis přináší spořicí systém založený na tzv. občanském principu se státní podporou, která závisí na příspěvku účastníka, přičemž je spravován soukromými penzijními fondy. Novela z roku 1999 navýšila státní příspěvek a zavedla daňová zvýhodnění pro zaměstnavatele hradící příspěvky na důchodové připojištění zaměstnanců. Mezi další zásadní právní úpravu patří zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který platí s několika novelizacemi dodnes. Zmíněný právní předpis odstartoval zvyšování věkových hranic pro odchod do důchodu a sladil důchodový systém ČR s normami Evropské unie.²⁹

Vývoj penzijního systému v ČR do roku 2000 je příznačný pro své postupné změny v I. pilíři, přičemž cílem je zajistit dlouhodobé vyvážení příjmů a výdajů. V roce 2004 byl ustanoven Tým expertů pro přípravu podkladů důležitých pro rozhodnutí

---

²⁵ RUDOLFOVÁ, Veronika a Vít SAMEK. *Důchodová reforma a její vliv na ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost* [online]. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010 [cit. 2017-04-08]. Pražské sociálně vědní studie = Prague social science studies. Veřejná politika a prognostika. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/497_038%20-%20Rudolfova,%20Samek.pdf, str. 19-20.

²⁶ ČSSZ: *80 let sociálního pojištění* [online]. Praha. 2004. [cit. 2017-04-08]. Dostupné online: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5572A3BE-22CD-46D3-A31F2BA0076C1C63/0/publikace_80letSP.pdf.

²⁷ RUDOLFOVÁ, Veronika a Vít SAMEK. *Důchodová reforma a její vliv na ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost* [online]. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010 [cit. 2017-04-08]. Pražské sociálně vědní studie = Prague social science studies. Veřejná politika a prognostika. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/497_038%20-%20Rudolfova,%20Samek.pdf, str. 20.

²⁸ MOLEK, Jan. *Development of the state-contributory supplementary pension insurance in the Czech Republic*. Kontakt 2014; 16(3): e177–e186; Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2014.06.001>.

²⁹ RUDOLFOVÁ, Veronika a Vít SAMEK. *Důchodová reforma a její vliv na ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost* [online]. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010 [cit. 2017-04-08]. Pražské sociálně vědní studie = Prague social science studies. Veřejná politika a prognostika. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/497_038%20-%20Rudolfova,%20Samek.pdf, str. 20.

ve věci pokračování důchodové reformy, tedy tzv. „Bezděkova komise.“³⁰ Tato komise roku 2005 předložila závěrečnou zprávu jako podklad pro důchodovou reformu.

V souvislosti s důchodovou reformou byl zaveden v roce 2013 tzv. II. pilíř - dobrovolné fondové penzijní spoření u dané penzijní společnosti. Tento pilíř byl založen na principu dobrovolnosti, avšak do něj vstoupilo méně lidí, než se predikovalo, a proto byl postupně zrušen. Počínaje rokem 2016 účastníci přestali do tohoto pilíře odvádět své finanční prostředky.³¹

2.2 Současný důchodový systém v ČR

Z hlediska právního rámce je penzijní systém v České republice postaven na povinném důchodovém pojištění dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Rovněž je nutno zmínit zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, které vystřídal penzijní připojištění se státním příspěvkem. Zaměstnanecké penzijní systémy běžné v členských státech Evropské unie nejsou v ČR zastoupeny.³²

2.2.1 První pilíř – základní důchodové pojištění

Tento pilíř představuje povinné základní důchodové pojištění, které je dávkově definované a průběžně financované. Pojistné je příjmem státního rozpočtu. Toto pojištění je univerzální a zajišťuje veškeré ekonomicky aktivní obyvatelstvo, včetně jednotné právní úpravy pro všechny pojištěné a s absencí speciálních odvětvových schémat. Výjimky jsou výhradně v oblasti administrativního a organizačního zabezpečení platců pro tzv. silové resorty, jako jsou např. policisté, vojáci, celníci a hasiči. Penze ze základního důchodového pojištění čerpá více než 99 % obyvatel ve vyšším věku, než je věková hranice určená pro nárok na starobní důchod, a jejich příjmy jsou pokrývány cca z 95 % prostřednictvím základního důchodového pojištění.³³

Co se týče principu zásluhovosti, ten se v důchodovém pojištění projevuje v nevelkém rozsahu následkem dnešního uplatňování zásady sociální solidarity (existující omezující hranice, kterými se zápočet vyšších příjmů určeným způsobem

---

³⁰ tamtéž

³¹ DůchodováReforma.cz: *II. pilíř budoucích českých důchodců* [online]. Praha: ONIO, 2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/duchodove-sporeni-2/ii-pilir-budoucich-ceskych-duchodcu/>

³² MPSV ČR: *Důchodové pojištění* [online]. Praha [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

³³ MPSV ČR: *Český důchodový systém v kontextu EU* [online]. Praha, 2012 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>

redukuje, zapříčiňují snížení relativní úrovně penze s rostoucími příjmy započítatelnými pro potřeby důchodového pojištění).³⁴

Ze základního důchodového pojištění se vyplácejí tyto důchody:

- starobní (včetně předčasného důchodu);
- invalidní;
- vdovský a vdovecký;
- sirotčí.

Tyto důchody tvoří dvě složky:

- základní výměra (určená pevnou částkou, která je stejná pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a velikost příjmů);³⁵
- procentní výměra (zde záleží na délce doby pojištění a zaplaceném pojistném).³⁶

Nárok na řádný starobní důchod vznikne dosažením hranice zákonem stanoveného důchodového věku a splněním potřebné doby pojištění. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje ve své příloze důchodový věk pojištěnců narozených v období 1936 až 1977.³⁷ V současné době neplatí stejná doba odchodu do starobního důchodu pro muže a ženy. Pro muže nastupující do starobního důchodu v roce 2017 platí věk 63 let a dvou měsíců a ženy odcházejí ve věku 62 let a 4 měsících. Ženy mají věkovou hranici odchodu do starobního důchodu ještě sniženou v závislosti na počtu dětí, které vychovaly. Lidé narození v roce 1975 a mladší mají shodnou hranici věku pro odchod do starobního důchodu bez přihlédnutí na pohlaví a k počtu vychovaných dětí.³⁸ U osob narozených po roce 1977 se dle platné právní úpravy věk odchodu do důchodu určí tak, že se k věku 67 let připočte tolik kalendářních měsíců, který se rovná dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození osoby a rokem 1977.³⁹ Je však podstatné zmínit, že v současné době je

---

³⁴ MPSV ČR: *Český důchodový systém v kontextu EU* [online]. Praha, 2012 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>

³⁵ Pozn.: Dle tiskové zprávy ČSSZ činí pro rok 2017 základní výměr 2.550,- Kč

³⁶ MPSV ČR: *Důchodové pojištění* [online]. Praha [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

³⁷ Pozn.: Zmíněná příloha k zákonu je rovněž součástí Přílohy č. 1 této bakalářské práce.

³⁸ ČSSZ: *Starobní důchody* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

³⁹ ČSSZ: *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2638470E-C4B6-4750-BB13-B2C02DD440C5/0/PBD_2017_web.pdf

Poslanecké sněmovně předložena novela zákona o důchodovém pojištění, která mimo jiné počítá se stanovením stropu odchodu do důchodu na 65 let.⁴⁰ Doba pojištění potřebná pro vznik nároku na starobní důchod před rokem 2010 byla 25 let. Od roku 2010 se pak doba pojištění nezbytná pro odchod do starobního důchodu postupně zvyšuje.⁴¹

Tabulka 1: Potřebná doba pojištění pro vznik nároku na starobní důchod

dosažení důchodového věku	potřebná doba pojištění činí:
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: ČSSZ 2016

V situaci, kdy pojištěnci nevznikl nárok na starobní důchod podle výše uvedeného, získá nárok na penzi po následující minimální době pojištění:

- „15 let a dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let,
- 16 let a dosáhl v roce 2010 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození,
- 17 let a dosáhl v roce 2011 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození,
- 18 let a dosáhl v roce 2012 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození,
- 19 let a dosáhl v roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození,
- 20 let a dosáhl po roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození.“⁴²

⁴⁰ KOPECKÝ, Josef. *Důchodový věk dostane asi strop 65 let. Může se zvýšit tempo růstu penzí.* [online]. 2017 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/poslanci-hranice-veku-odchodu-do-duchodu-65-let-fot-/ekonomika.aspx?c=A170301_154929_ekonomika_kop

⁴¹ ČSSZ: *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/ronlyres/2638470E-C4B6-4750-BB13-B2C02DD440C5/0/PBD_2017_web.pdf

⁴² ČSSZ: *Starobní důchody* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

Všichni zaměstnanci přispívají do systému stejnou procentní sazbou pojistného. Zaměstnanec odvede ze svého vyměřovacího základu 6,5 % a jeho zaměstnavatel odvede dalších 21,5 %. U osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) činí pojistné 28 % z vyměřovacího základu.⁴³ Tento vyměřovací základ je 50 % dosaženého zisku. Pokud je reálný vyměřovací základ nižší než minimální vyměřovací základ, vypočte se důchodové pojištění z minimálního vyměřovacího základu.⁴⁴ Ten je pro rok 2017 stanoven ve výši 84 696 Kč.⁴⁵ Podle analýzy Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR z roku 2015 byl průměrný odvod sociálního pojištění na jednu OSVČ 32 424 Kč. Za jednoho zaměstnance činil průměrný odvod sociálního pojištění 68 680 Kč (včetně platby zaměstnavatele). OSVČ tak odvádí na sociálním pojištění průměrně o 53 % méně než zaměstnanec.⁴⁶ Z těchto údajů je patrné, že OSVČ čeká nižší důchod v porovnání se zaměstnanci.

V českém penzijním systému existuje rovněž varianta předčasného důchodu. Zákon o důchodovém pojištění specifikuje ve svém ustanovení § 31 podmínky pro vstup do předčasně trvale kráceného důchodu. Musí být kumulativně splněna podmínka potřebné doby pojištění a pojištěnci musí chybět nejvýše tři roky (jestliže je jeho důchodový věk nižší než 63 let), či pět let (jestliže je jeho důchodový věk 63 let a již dosáhl věku minimálně 60 let). V případě, že je pojištěnci přiznán tento typ důchodu, zaniká nárok na řádný starobní důchod.⁴⁷

Systematickou valorizaci penzí realizuje ČSSZ na základě právních předpisů, ve shodě s ustanovením § 67 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který stanovuje pravidla pro zvyšování důchodů. Zvyšování vyplácených důchodů se provádí v závislosti na růstu mezd a na růstu indexu spotřebitelských cen.⁴⁸ Přesnou částku

---

⁴³ MPSV ČR: *Sociální pojištění* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1349>

⁴⁴ GOLLA, Petr. *Důchodová Reforma.cz: Proč mají OSVČ nízký důchod* [online]. 2013 [cit. 2017-04-17]. ISSN 1805-7470. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/clanky-tydne/proc-maji-osvc-nizky-duchod-2/>

⁴⁵ ČSSZ: *ČSSZ informuje: Důležité údaje platné pro sociální zabezpečení v roce 2017* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2017/20170105-cssz-informuje-dulezite-udaje-platne-pro-socialni-zabezpeceni-v-roce-2017.htm>

⁴⁶ AMSP ČR: *Srovnávací analýza OSVČ a zaměstnanců* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: http://www.amp.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analiza_odvodu_OSVC_vs_zaměstnanci_AMSP_CR.pdf

⁴⁷ MPSV ČR: *Starobní důchody* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/618>

⁴⁸ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

specifikuje vláda ve svém nařízení.⁴⁹ V tabulce č. 2 je vidět, jak roste hodnota průměrného měsíčního starobního důchodu pro obě pohlaví dohromady. Ženy pobírají v průměru přibližně o 1 000 Kč méně, než je průměr pro obě pohlaví.

Tabulka 2: Průměrná výše důchodu v prosinci příslušného roku (muži + ženy)

Rok	Starobní důchod (v Kč)
2007	8 747
2008	9 638
2009	10 045
2010	10 138
2011	10 567
2012	10 793
2013	10 985
2014	11 090
2015	11 363
2016	11 460

Zdroj: ČSÚ 2016, ČSSZ 2017, vlastní zpracování

2.2.2 Třetí pilíř – Doplňkové penzijní spoření a penzijní připojištění

Vznik penzijního připojištění se státním příspěvkem (dále jen penzijní připojištění) je spojen se schválením zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o dobrovolný doplňkový systém vytvořený na občanském (individualistickém principu), fondově financovaný, příspěvkově definovaný (v případě invalidní penze může jít o dávkově definovaný), regulovaný a podporovaný státem.⁵⁰ Z tohoto systému je možné předčasně vystoupit, avšak nárok na státní příspěvek a daňové úlevy je podmíněn setrváním do stanovené doby. Podle dat, která poskytly penzijní společnosti Ministerstvu financí, bylo k 31. 12. 2016 evidováno 4,5 mil. aktivních smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření. To představuje pokles o 107 tisíc oproti konci roku 2015.⁵¹

Třetí pilíř je tedy tvořen starými smlouvami o penzijním připojištění a novými smlouvami o doplňkovém penzijním spoření. Od 1. ledna roku 2013 je možné uzavírat

⁴⁹ ČSSZ: *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2638470E-C4B6-4750-BB13-B2C02DD440C5/0/PBD_2017_web.pdf

⁵⁰ RUDOLFOVÁ, Veronika a Vít SAMEK. *Důchodová reforma a její vliv na ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost* [online]. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010 [cit. 2017-04-08]. Pražské sociálně vědní studie = Prague social science studies. Veřejná politika a prognostika. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/497_038%20-%20Rudolfova,%20Samek.pdf

⁵¹ MF ČR: *Vývoj penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-dopljkove-penzijni-sporeni-a-p/vyvoj-penzijniho-pripojisti/2016/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-27671#1>

pouze nové smlouvy o doplňkovém penzijním spoření. Každému účastníkovi je povoleno uzavřít pouze jednu smlouvu. Z penzijního připojištění nelze čerpat tzv. předdůchod. Takovou možnost čerpání financí dovoluje výhradně doplňkové penzijní spoření.⁵² V rámci předdůchodu je možné získat naspořené finanční prostředky včetně veškeré státní podpory až o pět let dříve, než je nárok na starobní důchod. Je to varianta, kdy klient nemusí žádat o předčasný důchod, což by mělo za důsledek trvalé krácení starobního důchodu. Doba čerpání předdůchodu se pokládá za dobu vyloučenou, a proto nesnižuje osobní vyměřovací základ, ze kterého se vypočítává státní důchod. Za toto období čerpání, pokud už není zaměstnán, navíc stát hradí za občana zdravotní pojištění. Při pobírání předdůchodu lze i pracovat. Před podáním žádosti o starobní důchod si občan vybere, jestli chce započítat příjmy z pracovní činnosti za dobu čerpání předdůchodu. Využití předdůchodu je tedy možné nejdříve 5 let před dovršením věku nutného ke vzniku nároku na starobní důchod, navíc s minimální dobou výplaty dva roky. Dále je nezbytné mít naspořeno alespoň 60 měsíců (započítávají se i měsíce převedené z původního penzijního připojištění za předpokladu, že klient převedl smlouvu z transformovaného do účastnického fondu a založil novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření) a dostatek naspořených prostředků k výplatě měsíční penze určené jako 30 % průměrné hrubé mzdy. Tuto částku lze doplatit i jednorázově.⁵³

Počátkem roku 2013 se penzijní fondy změnilly na transformované a kromě toho byly vytvořeny nové fondy – tzv. účastnické. Občané, kteří mají finanční prostředky u stávajících penzijních fondů, si mohou zvolit, jestli budou nadále využívat transformovaný fond nebo je převedou do nových účastnických fondů.

U transformovaných fondů zůstávají uchovány tyto podmínky:

- záruka nezáporného zhodnocení;
- státní příspěvky;
- příspěvky od zaměstnavatele;
- jednorázové vyrovnání a výsluhová penze.

---

⁵² DůchodováReforma.cz: *III. pilíř českého důchodového systému – doplňkové penzijní spoření* [online]. Praha: ONIO, 2016 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplnekove-penzijni-sporeni/>

⁵³ Penzijní společnost České pojišťovny: *Předdůchody* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/vse-o-penzich/predduchody>

Možnost uzavření starého penzijního připojištění existovala jen do 30. 11. 2012. Přecházení mezi transformovanými fondy možné není.

Co se týká nových účastnických fondů, mají účastníci k dispozici daňové úlevy, příspěvky od státu i možnost zaměstnavatelů přispívat svým zaměstnancům. U účastnických fondů nicméně není garantováno nezáporné zhodnocení finančních prostředků. Existuje tak možnost vyšších zisků, avšak také záporných výnosů. Pozůstalostní a výsluhové penze se neposkytují. Penzijní společnosti mají povinnost konzervativního fondu a nabízí další (progresivnější) účastnické fondy – vyvážený fond a dynamický fond. Důležitou reformou je pravidlo, že majetek penzijní společnosti a fondu je oddělen. Fungování účastnických fondů je tak obdobné jako u obvyklých otevřených podílových fondů. Nezanedbatelnou předností jsou nízké poplatky za správu, jež vymezuje zákon. Mezi účastnickými fondy je možné přecházet dle volby investiční strategie střadatele.

Velmi atraktivním prvkem pro střadatele je jistě státní podpora ve formě státních příspěvků a daňových úlev. Možnost získat každý měsíc příspěvek od státu je patrně pro majoritní část občanů hlavní motivací k vstupu do třetího pilíře. Státní příspěvek se odvíjí od velikosti měsíční úložky účastníka.⁵⁴

Tabulka 3: Výše státního příspěvku v závislosti na příspěvku účastníka

Měsíční příspěvek účastníka	Měsíční státní příspěvek
Do 300 Kč	0 Kč
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč
800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1000 Kč a více	230 Kč

Zdroj: DůchodováReforma.cz 2016, vlastní zpracování

O vložené příspěvky do třetího pilíře je možné si snížit daňový základ pro výpočet daně z příjmu fyzických osob. Pro sumu naspořenou nad 12 000 Kč za rok

si lze o částku, která převyšuje tuto mez, snížit daňový základ, a to nově až do hodnoty 24 000 Kč ročně. Nejvyšší daňové úlevy je tak využito při měsíčním vkladu 3 000 Kč. Jelikož se daňová povinnost redukuje o 15 % (sazba daně z příjmů tj. 15 % z 24 000 Kč) z daňového odpočtu, úleva na dani v tomto případě činí 3 600 Kč.⁵⁵

Tabulka 4: Výše daňového odpočtu v závislosti na příspěvku účastníka

Měsíční příspěvek účastníka	Daňový odpočet
Do 1000 Kč	0 Kč
1 100 Kč	1 200 Kč
1 200 Kč	2 400 Kč
1 300 Kč	3 600 Kč
1 400 Kč	4 800 Kč
1 500 Kč	6 000 Kč
2 000 Kč	12 000 Kč
2 500 Kč	18 000 Kč
3 000 Kč	24 000 Kč

Zdroj: DůchodováReforma.cz 2016, vlastní zpracování

Dalším zajímavým prvkem je možnost příspěvku od zaměstnavatele. Jedná se o benefit pro zaměstnance, tak pro zaměstnavatele. Ten tak může levněji „navýšit mzdu“ zaměstnanci. Navýšení hrubé mzdy o 1 000 Kč při současné legislativě znamená růst nákladů na mzdu od 1 340 Kč, jelikož je povinen za svého zaměstnance odvést 34 % na pojistném z jeho hrubé mzdy. Pokud však přispěje zaměstnanci na penzijní spoření (nebo připojištění), má možnost ho daňově odečíst. Tyto příspěvky jsou osvobozeny o daně z příjmů fyzických osob, zdravotního a sociálního pojištění do úhrnné částky 50 000 Kč za rok.⁵⁶Příspěvky patří k daňově uznatelným nákladům podniku, a to v libovolné výši.⁵⁷

⁵⁴ DůchodováReforma.cz: *III. pilíř českého důchodového systému – doplňkové penzijní spoření* [online]. Praha: ONIO, 2016 [cit. 2017-04-25]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteniiiii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplncove-penzijni-sporeni/>

⁵⁵ tamtéž

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ Penzijní společnost České spořitelny: *Hlavní výhody příspěvku zaměstnavatele na doplňkové penzijní spoření* [online]. 2017 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/o-nas/pro-zamestnavatele/proc-s-nami-spolupracovat>

Pro výplatu finančních prostředků v rámci 3. pilíře se musí naplnit následující podmínky:

- postupná výplata (penze) – minimální věk 60 let a doba spoření alespoň 5 let;
- jednorázová výplata – stejné podmínky jako u postupné výplaty;
- výplata výsluhové penze – doba spoření min 15 let;
- předčasné ukončení – minimální doba spoření 12 měsíců, státní příspěvky nejsou vyplaceny.⁵⁸

---

⁵⁸ Penzijní společnost České pojišťovny: *Výplata úspor a typy penzí* [online]. 2017 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/mam-sporeni/penzijni-pripojisteni/platby-a-vyplaty/vyplata-uspor-a-typy-penzi>

3 Slovenský důchodový systém

Penzijní systém Slovenska prodělal za téměř dvě dekády tohoto milénia mnoho změn a úprav. Do roku 2003, ve kterém byla zahájena důchodová reforma, byl důchodový systém na Slovensku velmi podobný systému České republiky. Stál dominantně na povinném průběžném systému s prvky mezigenerační solidarity doplněným od roku 1996 nepovinným kapitalizačním systémem, jenž byl provozovaný čtyřmi soukromými pojišťovnami. Z důvodu demografických prognóz podobně jako v ostatních vyspělých zemích (tedy očekávané snižování počtu obyvatel v produktivním věku a stárnutí obyvatelstva) hrozilo výrazné zhoršení stability důchodového systému, a proto došlo k systémovým změnám a přechodu na systém tří pilířů.⁵⁹

3.1 První pilíř – důchodové pojištění

Důchodové pojištění je definováno zákonem č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Správa tohoto pojištění náleží pod pravomoc Sociální pojišťovny, jež je veřejnoprávní institucí pověřenou vedením nemocenského a sociálního pojištění. Příjmy a výdaje jsou tak odděleny od státního rozpočtu.⁶⁰

Jedná se o systém průběžně financovaný, dávkově definovaný, s výrazným prvkem zásluhovosti spočívající v propojení velikosti odvodů s velikostí vyplácených dávek. Nároky pojištěnce vůči pojistnému se odvíjí od uhrazeného pojistného, jež je primárním zdrojem pro financování systému důchodového pojištění. První pilíř se skládá ze dvou samostatných podsystemů spravovaných Sociální pojišťovnou, a to starobní pojištění a invalidní pojištění. Podle zákona je povinné, avšak existuje i možnost s dobrovolnou účastí (studenti a nezaměstnaní).⁶¹ Zaměstnanci do povinného důchodového systému odvádějí 4 % vyměřovacího základu a zaměstnavatelé 14 %. Celkově je tedy odvedeno 18 %. Osoby samostatně výdělečně činné hradí rovněž 18 % z vyměřovacího základu.⁶²

---

⁵⁹ GOLIAŠ, Peter. *Zmeny v dôchodkovom systéme na Slovensku 2000-2010* [online]. [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: www.ineko.sk/file_download/623

⁶⁰ Sociálna pojišťovňa: *Dôchodkové poistenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>

⁶¹ MPSVR SR: *I. pilier – dôchodkové poistenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/i-pilier-dochodkove-poistenie/>

⁶² Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů

Pro důchodový věk se od 1. ledna 2017 změnil způsob určování. Pro pojištěnce narozené po roce 1954 se v jednotlivých kalendářních letech prodlouží o počet dní, které každý rok stanoví Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky (dále MPSVR) v závislosti na dynamice vývoje průměrné střední délky života, společně pro ženy a muže, vyzkoumané Statistickým úřadem Slovenské republiky. Pro rok 2017 bylo stanoveno ustanovením MPSVR č. 269/2016 Z. z. o úpravě důchodového věku a retenčního věku pro rok 2017 na 62 roků a 76 dní. Tento nový způsob se však netýká pojištěnců narozených do 31.12.1954, žen narozených do 31.12.1961 se zohledněním počtu vychovaných dětí a pojištěnců s odpracovanou dobou v zaměstnání spadajícím do zvláštní kategorie (horníci a lidé pracující v radioaktivním prostředí).⁶³

Účastníci důchodového systému mají rovněž možnost odejít do předčasného starobního důchodu, jestliže splní 3 podmínky. Žadatel musel získat minimálně 15 let pojištění, chybí mu maximálně 2 roky do dovršení důchodového věku a hodnota důchodové dávky z předčasného starobního důchodu, ke dni od kterého požádal o jeho přiznání, je vyšší než 1,2 násobek částky odpovídající životnímu minimu plnoleté osoby. Při žádosti o předčasný starobní důchod musí žadatel počítat s jeho krácením, a to 0,5 % za každých 30 dní od vzniku nároku na starobní důchod do dosažení důchodového věku. Jestliže by naopak účastník odešel do důchodu později, jeho penzijní dávka se zvýší o 0,5 % za každých 30 dní po dovršení důchodového věku.⁶⁴

3.2 Druhý pilíř – starobní důchodové spoření

Fungování druhého pilíře upravuje zákon č. 43/2004 Z. z. o starobním důchodovém spoření a o změně a doplnění některých zákonů. Jedná se o kapitalizační pilíř, který je příspěvkově definovaný. Finanční prostředky účastníků jsou spravovány důchodovými společnostmi. Důchodové správcovské společnosti mají povinnost spravovat jeden dluhopisový garantovaný fond a jeden negarantovaný akciový fond. Dále mohou zřizovat nové důchodové fondy se specifickými investičními strategiemi podle svého uvážení.

---

⁶³ Sociálna poisťovňa: *Starobný dôchodok* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/starobny-dochodok/1286s>

⁶⁴ Sociálna poisťovňa: *Predčasný starobný dôchodok* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/1184-menu/1287s#Suma>

Tento pilíř má společně s prvním pilířem zajistit spořitelům příjem ve stáří a v případě úmrtí pozůstalým. Velikost penzijní dávky ze starobního důchodového spoření se odvíjí od výšky uhrazených příspěvků, doby spoření, věku odchodu do důchodu, míry zhodnocení příspěvků a volbě druhu vyplácení penze.⁶⁵ Úspory v druhém pilíři jsou osobním majetkem účastníků a jsou odděleny od majetku správcovských společností. Každý spořitel je má vedeny na osobním účtu, jsou jeho majetkem a dle zvláštních pravidel je možné je dědit.⁶⁶

Pro vstup do druhého pilíře se mohou dobrovolně rozhodnout osoby mladší 35 let za předpokladu, že jsou účastny v pilíři prvním. Po vstupu se starobní důchodové spoření stává povinným a není možné z něj vystoupit. Povinné odvody na důchodové pojištění v úhrnné výši 18 % z vyměřovacího základu se rozdělí na dvě části. Výběr zajišťuje centralizovaně Sociální pojišťovna, která je povinně předává důchodové správcovské společnosti spořitele, jež je v podobě důchodových jednotek připiše na důchodové fondy. Od roku 2017 sazba povinných příspěvků roste každoročně o 0,25 %. To znamená, že v roce 2017 dosahuje 4,25 % z vyměřovacího základu, v roce 2018 4,5 % až do roku 2024, kdy má dosáhnout hodnoty 6 % a bude platit pro všechny následující roky. Zároveň se bude adekvátně snižovat velikost odvodů do prvního pilíře, aby součet odvodů do obou pilířů dosahoval 18 %. Spořitelé mají možnost do druhého pilíře posílat i dobrovolné vklady, jejichž výše není omezená. S koncem roku 2016 se ale zrušilo jejich daňové zvýhodnění.

Účastník druhého pilíře po dosažení důchodového věku bude pobírat důchod ze dvou zdrojů. Prvním bude důchod z prvního pilíře přiměřeně krácený o příspěvky ve prospěch druhého pilíře. Druhým zdrojem je pak logicky penze z pilíře druhého. Ty mohou mít formu starobního důchodu, předčasného starobního důchodu nebo pozůstalostního důchodu. Výplaty důchodu z druhého pilíře mají podobu dočasného důchodu, doživotního důchodu, nebo programového výběru.⁶⁷

---

⁶⁵ MPSVR SR: *II. pilier - starobné dôchodkové sporenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

⁶⁶ GOLIAŠ, Peter. *Zmeny v dôchodkovom systéme na Slovensku 2000-2010* [online]. [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: www.ineko.sk/file_download/623

⁶⁷ MPSVR SR: *II. pilier - starobné dôchodkové sporenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

3.3 Třetí pilíř – doplňkové důchodové spoření

Doplňkové důchodové spoření je zakotveno v zákoně č. 650/2004 Z. z. o doplňkovém důchodovém spoření a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Účelem tohoto spoření je umožnit občanům získat doplňující důchodový příjem ve stáří a doplňkový důchodový příjem v případě ukončení výkonu tzv. rizikové práce, která je zařazena na základě rozhodnutí orgánu na ochranu zdraví do kategorie 3 a 4, nebo zaměstnanců pracujících jako taneční umělci či hudebníci hrající na dechový nástroj.⁶⁸ Finanční prostředky účastníků jsou pod správou doplňkových důchodových společností a jsou jimi zhodnocovány na kapitálových trzích. Každá z těchto společností má povinnost vytvořit a spravovat jeden výplatní doplňkový důchodový fond a minimálně jeden příspěvkový doplňkový důchodový fond. Majetek prvního z nich mohou tvořit jen dluhopisové a peněžní investice. Druhý fond může investovat do akcií a jiných rizikovějších nástrojů.⁶⁹

Vstup je pro osoby starší 18 let dobrovolný. Příspěvky si účastníci hradí sami, případně může přispívat i jejich zaměstnavatel. Výjimku tvoří výše uvedení zaměstnanci vykonávající rizikové práce, pro které je účast povinná. Jejich zaměstnavatel má povinnost přispívat minimálně 2 % z vyměřovacího základu zaměstnance. Účastník patřící do kategorie rizikových prací platit může, ale nemusí.⁷⁰

Pro vklady fyzických osob jsou opět možné od 1.1.2014 daňové úlevy od základu daně až 180 EUR a ušetřit tak na dani z příjmu 34,20 EUR. Výhodou příspěvku zaměstnavatele je osvobození od odvodů do Sociální pojišťovny ve výši 9,4 %.⁷¹ Pro zaměstnance přináší tento příspěvek vyšší efekt než zvýšení mzdy, jelikož podléhá jen odvodům do zdravotní pojišťovny. Zaměstnavatel, který přispívá svým zaměstnancům do třetího pilíře, má možnost si uplatnit tyto příspěvky jako odečitatelné položky z daňového základu až do 6 % z hrubé mzdy daného zaměstnance.⁷²

---

⁶⁸ Slovensko.sk: *Charakteristika doplnkového dôchodkového sporenia* [online]. 2013 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_charakteristika-doplnkoveho-do-obcan

⁶⁹ MPSVR SR: *III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/>

⁷⁰ tamtéž

⁷¹ DDS Tatra banky: *Výhody sporenia* [online]. 2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: http://www.ddstatrabanky.sk/sk/o-sporeni/vyhody_sporenia/vyhody-sporenia#danova-ulava/

⁷² NN Životná pojišťovňa: *Doplnkové dôchodkové sporenie* [online]. 2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://tatrysypatia.nn.sk/doplnkove-dochodkove-sporenie/>

Účastníci, kteří vstoupili do třetího pilíře do 31.12.2013, mají podmínky pro výplatu dávek z tohoto spoření upraveny přímo dávkovým plánem, jež je součástí účastnické smlouvy. Pro spořitele s účastnickou smlouvou od 1.1.2014 (případně s podepsaným dodatkem k účastnické smlouvě rušícím dávkový plán) platí následující podmínky pro vyplácení doplňkového starobního důchodu - vznik nároku na výplatu starobního důchodu z 1. pilíře, vznik nároku na výplatu předčasného starobního důchodu, či dovršení věku 62 let. Minimální doba pro vyplácení doplňkového starobního důchodu je pět let.⁷³

---

⁷³ MPSVR SR: *III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnekove-dochodkove-sporenie/>

4 Porovnání důchodových systémů v České republice a na Slovensku

Penzijní systémy České republiky a Slovenska se i v souvislosti k dlouhému fungování společného státu strukturálně příliš nelišily. Po jeho rozdělení na samostatné republiky stále tvořilo základ obou systémů financování průběžným způsobem (PAYG), pro které stát čerpá prostředky výběrem pojistného z platů a mezd pracujících obyvatel. Nepříznivý demografický vývoj a snaha o udržení stability důchodového systému dotlačily obě země k jeho úpravě. Poté, co se Slovensko rozhodlo pro třípilířový model, a Česko se zrušením druhého pilíře navrátilo ke dvěma pilířům, lze pozorovat výraznější rozdíly. Porovnávána tak budou kritéria prvního a druhého pilíře, která se vyskytují u obou systémů, lze je srovnat a mají vypovídající hodnotu.

Nejprve budou uvedeny a porovnány demografické ukazatele analyzovaných zemí, které mají výrazný vliv na jejich penzijní systémy. V tabulce č. 5 je znázorněna očekávaná délka života a procentní podíl osob s věkem nad 65 let v populaci. Z tabulky lze vyčíst trend stárnutí populace. Slovenský důchodový systém bude postupně více zatížen, jelikož by měl jejich podíl osob 65 let podle projekce v roce 2060 překonat Česko a očekávaná délka života se téměř vyrovná.

Tabulka 5: Demografické údaje

stát	Podíl osob starších 65 let v populaci (%)		Očekávaná délka života při narození v letech	
	2016	Predikce 2060	2015	Predikce 2060
Česká republika	18,3	30,7	78,7	85,8
Slovensko	14,4	33,5	76,7	85,2

Zdroj: EUROSTAT 2017, vlastní zpracování

Z pohledu základních parametrů je možné porovnat zejména stanovený důchodový věk a vyžadovanou minimální dobu pojištění nutnou pro přiznání běžné starobní penze. V Česku je pro rok 2017 určen důchodový věk u mužů na 63 let a 2 měsíce, u bezdětných žen 62 let a 4 měsíce. Na Slovensku je pro muže a pro bezdětné ženy 62 let a 76 dní. Dle aktuálně platné legislativy se mají u obou zemí meze postupně navyšovat. Slovensko udělalo, vzhledem k jeho demografickým prognózám, nutný krok zrušení horní hranice 62 let odchodu do důchodu. Ta je nyní závislá na dynamice vývoje průměrné střední délky života a je tak oproti způsobu v Česku citlivější, protože tam je hranice stanovena prostým výpočtem. V současné době se chce česká vláda vydat opačnou cestou než ta slovenská, jelikož má v plánu znovu zavést strop odchodu do

důchodu na 65 let. Tento postoj se jeví jako překvapující vzhledem k predikovaným problémům souvisejícím s demografickým vývojem.

V případě minimální doby pojištění si Česko vede dle autorova názoru odpovědněji, neboť se tato doba postupně prodlužuje z 25 let před rokem 2010 až na 35 let po roce 2018. Touto strategií může přispět k udržení stability důchodového systému v budoucnu. Slovensko jde i v tomto případě opačným směrem. Snížilo totiž tuto minimální dobu na 15 let. Tento krok je možná ohleduplný k občanům, ale je třeba si položit otázku, zda by nemohl v příštích letech začít ohrožovat fungování 1. pilíře.

Jako zajímavý ukazatel pro porovnání se jeví tzv. celkový náhradový poměr (Aggregate replacement ratio) – tedy poměr mezi mediánem příjmu z důchodu osob ve věku 65 – 74 let a mediánem hrubého příjmu pracujících osob ve věku 50 – 59 let. Je vhodnějším ukazatelem než hrubý nebo čistý náhradový poměr, jelikož jsou tyto poměry pouze teoretické a jsou vypočteny na vzoru příjmově typizovaných osob s danou dobou pojištění a příjmem. Dané údaje tak zcela nezachycují realitu, neboť použité uvažované doby pojištění se mohou významně lišit oproti realitě.⁷⁴ V České republice činil tento poměr v roce 2015 dle EUROSTATU 51 %, na Slovensku 62 %.⁷⁵ Z údajů jednoznačně vyplývá, že náhradový poměr je na Slovensku nastaven na vyšší hladinu než v Česku. Lze tak konstatovat, že životní úroveň klesá po nástupu do starobního důchodu méně občanům Slovenska. Tabulka č. 6 ilustruje, že se rozdíl celkových náhradových poměrů obou zemí drží kromě roku 2012 na podobné úrovni.

Tabulka 6: Celkový náhradový poměr penzí důchodců výdělků pracujících v Česku a na Slovensku

stát	Celkový náhradový poměr (%)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Česká republika	54	53	55	56	55	51
Slovensko	61	62	56	61	62	62

Zdroj: EUROSTAT 2017, vlastní zpracování

Výdaje na penzijní systém jsou zásadním faktorem pro jeho stabilitu a dlouhodobé fungování. V Česku jsou příjmy i výdaje ze sociálního pojištění složkou státního rozpočtu, zatímco na Slovensku od rozpočtu separovány a vytváří oddělené fondy, jež jsou spravovány Sociální pojišťovnou. V Česku činí odvody na důchodové

⁷⁴ MPSV ČR: *Český důchodový systém v kontextu EU* [online]. Praha, 2012 [cit. 2017-05-1]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>

⁷⁵ EUROSTAT: *Aggregate replacement ratio* [online]. 2017 [cit. 2017-05-1]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde310&plugin=1>

pojištění celkem 28 %, zaměstnanec odvádí 6,5 % a zaměstnavatel 21,5 %. Na Slovensku je stanoven pro zaměstnance odvod ve výši 4 %, přičemž zaměstnavatel odvede za každého zaměstnance 14 %, v souhrnu tedy 18 %. Z výše uvedeného vyplývá, že slovenští poplatníci odvádí na důchodové pojištění o 10 % méně. Odvody jsou tak poměrně nízké. Je však nutno podotknout, že na principu oddělených fondů hradí ještě další složky jako například invalidní, na kterou zaměstnavatelé i jejich zaměstnanci platí shodně 3 % z vyměřovacího základu. V Česku odvody na důchodové pojištění pokrývají i invalidní důchody.

Pro porovnání výdajů na důchody mezi oběma státy poslouží mnohdy používaný ukazatel výdajů vyjádřený jako procento HDP. Údaje o tomto ukazateli jsou zobrazeny v tabulce č. 7.

Tabulka 7: Výdaje na důchody v % HDP

stát	Výdaje na důchody v % HDP					
	2010	2011	2012	2013	2014	2060*
Česká republika	8,8	9,2	9,3	9,3	9,0	11,8
Slovensko	8,2	8,1	8,3	8,4	8,7	13,2

Zdroj: EUROSTAT 2016, vlastní zpracování

* predikce

Z uvedených dat lze konstatovat, že v České republice je podíl výdajů za důchody na HDP v tomto období stabilně vyšší o přibližně 1 % než na Slovensku. Výjimku tvoří rok 2014, kdy se oba státy přibližují. V projekci na rok 2060 je zřetelný výrazný obrat pro Slovensko, kdy by mělo překonat Českou republiku v podílu výdajů za důchody na svém HDP. Jedním z faktorů zodpovědných za takovéto výsledky je pravděpodobně podíl osob starších 65 let, jenž má v obou zemích postupně narůstat a Slovensko má v tomto dokonce překonat Českou republiku.⁷⁶ Obdobný vliv má i postupně se prodlužující očekávaná délka života při narození, kde se má existující rozdíl mezi oběma státy do roku 2060 téměř vyrovnat.

Co se týče 3. pilíře, jeho fungování je v Česku i na Slovensku velice podobné. V jeho struktuře je však možné najít některé drobné i zásadní rozdíly. Podstatnou odlišností je možnost státní podpory, kterou mají čeští spořitelé mnohem štedřejší. V případě Slovenska je úplná absence státního příspěvku. V Česku je naopak poměrně vysoká a může dosáhnout až 230 Kč měsíčně. Daňové úlevy zaměstnanců jsou možné

v obou zemích. Češi mají možnost si odečíst od základu daně až 24 000 Kč a Slováci pouze 180 EUR. Příspěvky zaměstnavatele v Česku jsou osvobozeny o daně z příjmů fyzických osob, zdravotního a sociálního pojištění do úhrnné částky 50 000 Kč za rok. Navíc jsou daňově uznatelným nákladem podniku v libovolné výši. Příspěvek zaměstnavatele na Slovensku podléhá odvodům do zdravotní pojišťovny, ale k tomu má možnost si uplatnit tyto příspěvky jako odečitatelné položky z daňového základu až do 6 % z hrubé mzdy daného zaměstnance. Významným rozdílem je pak povinnost přispívat minimálně 2 % z vyměřovacího základu zaměstnance, který vykonává tzv. rizikové práce a účast je pro něj ve třetím pilíři povinná.

Podmínky pro výplatu naspořených finančních prostředků jsou u obou zemí na podobné úrovni. Na Slovensku je to vznik nároku na výplatu starobního důchodu z 1. pilíře, nebo vznik nároku na výplatu předčasného starobního důchodu, či dovršení 62 let. V Česku mírnější minimální věk 60 let a doba spoření alespoň 5 let, po 15 letech spoření je možná výplata výsluhové penze.

---

⁷⁶ EUROSTAT: *Proportion of population aged 65 and over* [online]. 2016 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tps00028&language=en>

Závěr

Bakalářská práce byla věnována aktuální problematice, tedy důchodovým systémům ve dvou vybraných státech, a to v České republice a na Slovensku. Obě z uvedených zemí jsou si blízké jak z aspektu historického, tak i geografického. Současný demografický trend, kdy dochází k poklesu porodnosti a stárnutí obyvatelstva, nepřispívá k dlouhodobé stabilitě stávajících penzijních systémů. S jistou mírou simplifikace se dá říci, že bude ubývat ekonomicky aktivního obyvatelstva, které odvádí příspěvky na zajištění penzí. Stát tak bude muset vynaložit čím dál více finančních prostředků, což je z hlediska dlouhodobého fungování penzijních systémů neudržitelné.

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat penzijní systémy České republiky a Slovenska, provést jejich komparaci na základě zvolených kritérií a na závěr navrhnout zajímavý či přínosný podnět pro reformu penzijního systému v ČR. Při analýze je kladen důraz na základní stavební kameny systémů a zachycení daných parametrů pro analýzu, které byly vybrány pro svou vypovídající hodnotu. Nejprve byly obecné systémy charakterizovány, a to například z hlediska jejich financování, daňového prostředí či provozovatele. V neposlední řadě byl též představen třípilířový penzijní systém dle doporučení Světové banky. Následně byl přiblížen stručný vývoj českého důchodového systému a poté byl analyzován jeho současný stav, kde jsou popsány jednotlivé pilíře a jejich fungování. Podobně bylo postupováno u slovenského důchodového systému, s tím rozdílem, že byl vynechán jeho historický vývoj, jelikož samotný není předmětem porovnání.

V závěru práce došlo k porovnání penzijních systémů obou zemí. Zásadní rozdíl, který je promítnut i do samotné komparace je fakt, že Česká republika zrušila druhý pilíř a navrátila se pouze ke dvěma pilířům, tedy k prvnímu a třetímu. Slovensko staví svůj důchodový systém na třípilířovém modelu a provádí pouze jeho parametrické úpravy. Z povahy druhého pilíře je patrné, že Slovensko „převádí“ větší část zodpovědnosti na občany, kteří si touto formou spoří přímo na své důchody, neodvádí tedy jen v rámci mezigenerační solidarity příspěvky pro současné penzisty.

Pro lepší představu byly na úvod komparace použity demografické ukazatele jako podíl osob starších 65 let a očekávaná délka života při narození. Populace bude stárnout, přičemž slovenský důchodový systém bude podle projekce v roce 2060

postupně více zatížen než ten český z důvodu zvyšování počtu podílu osob starších 65 let a prodlužující se očekávanou délkou života.

Co se týká věku odchodu do důchodu, tak pro rok 2017 je hranice stanovena v České republice vyšší než na Slovensku. Na základě platné legislativy se obě budou postupně navyšovat. Na Slovensku se tato mez bude zvyšovat dle dynamiky vývoje průměrné střední délky života a je tak oproti způsobu v Česku citlivější, protože tam je hranice stanovena prostým výpočtem. Paradoxně k negativní prognóze demografického vývoje plánuje česká vláda zavést strop odchodu do důchodu na 65 letech.

Rozdíly lze nalézt i v minimální době pojištění, jež je potřebná pro nárok na starobní důchod. V Česku dochází k její prodlužování až na 35 let po roce 2018. Slovensko se vydalo opačnou cestou, neboť tuto minimální dobu snížilo na 15 let. To považují za vstřícný krok k občanům, který by ale na druhou stranu mohl ohrozit v budoucnu fungování 1. pilíře.

Z komparace celkového náhradového poměru mezi mediánem příjmu z důchodu a mediánem hrubého příjmu pracujících osob vyplývá, že po nástupu do starobního důchodu klesá méně životní úroveň penzistům ze Slovenska.

V České republice jsou ve srovnání se Slovenskem vyšší odvody na důchodové pojištění o 10 %. Avšak je nutno zmínit, že v Česku se tyto odvody stávají aktivem státního rozpočtu a pokrývají např. i invalidní důchody, zatímco na Slovensku jsou od státního rozpočtu odděleny a tvoří oddělené fondy, ke kterým se vztahují další z odvodů.

Po zaměření se na příjmy přichází i neméně důležité porovnání výdajů vyjádřených jako procento hrubého domácího produktu. Vývoj výdajů koresponduje s demografickým vývojem, kdy Česká republika má výdaje vyšší než Slovensko, to se však má dle predikce do roku 2060 obrátit.

Fungování 3. pilíře je v zásadě u obou ze států podobné, avšak v České republice mají spořitelé možnost mnohem vyšší státní podpory ve formě státních příspěvků a vyšších daňových úlev pro zaměstnance i pro zaměstnavatele.

Na základě zjištěných poznatků lze konstatovat, že slovenský penzijní systém obsahuje některé prvky vhodné pro aplikaci do českého důchodového systému. Mezi ně

bych zařadil znovuzavedení určité formy 2. pilíře, což by zvýšilo participaci občanů na spoření si na důchod a zároveň dle mého názoru pomohlo udržet stabilní bilanci důchodového systému v budoucnu. Za krok správným směrem považuji i určování věku odchodu do důchodu na Slovensku, který je každý rok stanoven v závislosti na dynamice průměrné střední délky života. Pozitivním by bylo i zavedení povinného příspěvku pro zaměstnavatele, ať už do 2. či 3. pilíře, pro riziková povolání (např. horníky), což by jim vzhledem k povaze jejich zaměstnání mohlo umožnit dřívější odchod do penze.

Summary

The bachelor thesis was devoted to current issues - pension systems in two selected states, in the Czech Republic and Slovakia. Both of these countries are close to both historical and geographical. The current demographic trend, with a decline in birth rates and the aging of the population, does not contribute to the long-term stability of existing pension systems. With a certain degree of simplification, it can be said that the economically active population will pay money to pension provision. The state will have to spend more and more money, which is untenable in terms of the long-term functioning of pension systems.

The aim of this bachelor thesis was to analyze the pension systems of the Czech Republic and Slovakia, to compare them on the basis of selected criteria and finally to propose an interesting or beneficial impulse for the pension system reform in the Czech Republic. During the analysis the emphasis is on the basic foundation stones of the systems and the capture of the given parameters for analysis, which have been selected for their pertinent value. First, the general systems were characterized, for example, in terms of their financing, tax environment or operator. Last but not least, a three-pillar pension system was introduced as recommended by the World Bank. Subsequently, the brief development of the Czech pension system was approached and then analyzed its current state, where the individual pillars and their functioning are described. Similarly, the Slovak pension system was proceeded, with the exception that its historical development was omitted, since it was not the subject of comparison itself.

At the end of the study, the pension systems of both countries were compared. The fundamental difference that is reflected in the comparison itself is the fact that the Czech Republic canceled the second pillar and returned only to two pillars, the first and the third pillar. Slovakia puts its pension system on a three-pillar model and performs only its parametric adjustments. From the nature of the second pillar, it is clear that Slovakia "transfers" a greater share of responsibility to citizens who save money directly on their pensions, so they do not only pay contributions to current pensioners in the context of intergenerational solidarity.

For a better idea, the demographic indicators were used at the beginning of the comparison as the proportion of people over the age of 65 and the expected life expectancy at birth. The population will get older and the Slovak pension system will be

gradually burdened by the Czech pension system in 2060 due to the increase in the number of people over the age of 65 and prolonging the expected life expectancy.

As far as the retirement age is concerned, for 2017, the limit is set higher in the Czech Republic than in Slovakia. Based on valid legislation, both will gradually increase. In Slovakia, this limit will increase according to the dynamics of the development of the average life expectancy and is therefore more sensitive to the method in the Czech Republic, since the limit is determined by a simple calculation. Paradoxically, the Czech government plans to introduce a 65-year retirement ceiling to the negative prognosis of demographic developments.

Differences can also be found in the minimum insurance period required to qualify for a retirement pension. In the Czech Republic, it is extending until 35 years after 2018. Slovakia went the opposite way, as this minimum period was reduced to 15 years. I consider this to be a friendly step towards the citizens, but on the other hand it could endanger the functioning of the first pillar.

From the comparison of the aggregate replacement ratio between the median income from retirement and the median gross earnings of working persons, it follows that, after entering the retirement age, the lower standard of living in the pensioners in Slovakia decreases.

In the Czech Republic, higher pension contributions are 10% higher than in Slovakia. However, it should be noted that in the Czech Republic these contributions become a state budget asset and cover, for example, disability pensions, whereas in Slovakia they are separated from the state budget and form separate funds to which other contributions are subject.

After focusing on income, there is no less important comparison of expenditures expressed as a percentage of gross domestic product. The development of expenditures corresponds to the demographic development where the Czech Republic has expenditures higher than Slovakia, but it is expected to turn to 2060 according to the forecast.

The functioning of the third pillar is basically similar in both countries, but in the Czech Republic, the savings person have much higher state support in the form of state contributions and higher tax concessions for both employees and employers.

On the basis of the findings, it can be stated that the Slovak pension system contains some elements suitable for application to the Czech pension system. Among them, I would like to reintroduce some form of second pillar, which would increase the citizen's participation in saving on retirement and, in my view, helped to maintain a stable balance of the pension system in the future. As a step in the right direction, I also consider the determination of the retirement age in Slovakia, which is determined each year depending on the average life expectancy. Positive would be the introduction of a compulsory contribution for employers, either in the 2nd or 3rd pillar, for the risky professions (e.g. miners), which, given the character of their employment, could allow early retirement.

Použitá literatura

Literatura

BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky: (současný stav a potřeba reformy)*. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. VP. ISBN 80-238-6489-0.

KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. 5. přepracované a aktualizované vyd. Praha: Codex Bohemia, 2010. ISBN 9788073575854.

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3.

VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8.

RUDOLFOVÁ, Veronika a Vít SAMEK. *Důchodová reforma a její vliv na ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost* [online]. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010 [cit. 2017-04-08]. Pražské sociálně vědní studie = Prague social science studies. Veřejná politika a prognostika. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/497_038%20-%20Rudolfova,%20Samek.pdf.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

ASMP ČR: *Srovnávací analýza OSVČ a zaměstnanců* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-04-17].

Dostupné z: http://www.amsmp.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analýza_odvodu_OSVC_vs._zamestnanci_AMSP_CR.pdf

ČSSZ: *80 let sociálního pojištění* [online]. Praha, 2004. [cit. 2017-04-08]. Dostupné online: <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5572A3BE-22CD-46D3-A31F2BA0076C1C63/0/publikace_80letSP.pdf>.

ČSSZ: *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-16].

Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2638470E-C4B6-4750-BB13-B2C02DD440C5/0/PBD_2017_web.pdf

ČSSZ: *Starobní důchody* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

ČSSZ: *ČSSZ informuje: Důležité údaje platné pro sociální zabezpečení v roce 2017* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2017/20170105-cssz-informuje-dulezite-udaje-platne-pro-socialni-zabezpeceni-v-roce-2017.htm>

ČSÚ: *Průměrná výše důchodu v ČR* [online]. 2016 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=467&katalog=30850&pvo=SZB05b&pvo=SZB05b&str=v69&v=v4__null__null__null#w=

DDS Tatra banky: *Výhody sporenia* [online]. 2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: http://www.ddstatrabanky.sk/sk/o-sporeni/vyhody_sporenia/vyhody-sporenia#danova-ulava/

DůchodováReforma.cz: *II. pilíř budoucích českých důchodců* [online]. Praha: ONIO, 2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/duchodove-sporeni-2/ii-pilir-budoucich-ceskych-duchodcu/>

DůchodováReforma.cz: *III. pilíř českého důchodového systému – doplňkové penzijní spoření* [online]. Praha: ONIO, 2016 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplukove-penzijni-sporeni/>

EUROSTAT: *Aggregate replacement ratio* [online]. 2017 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde310&plugin=1>

EUROSTAT: *Proportion of population aged 65 and over* [online]. 2016 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tps00028&language=en>

Finance.cz: *Příspěvkově a dávkově definované systémy* [online]. Mladá fronta, 2017 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/prispevkove-a-davkove-definovane-duchodove-systemy/>

GOLA, Petr. *DůchodováReforma.cz: Proč mají OSVČ nízký důchod* [online]. 2013 [cit. 2017-04-17]. ISSN 1805-7470. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/clanky-tydne/proc-maji-osvc-nizky-duchod-2/>

GOLIAŠ, Peter. *Zmeny v dôchodkovom systéme na Slovensku 2000-2010* [online]. [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: www.ineko.sk/file_download/623

KOPECKÝ, Josef. *Důchodový věk dostane asi strop 65 let. Může se zvýšit tempo růstu penzí.* [online]. 2017 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/poslanci-hranice-veku-odchodu-do-duchodu-65-let-fot-/ekonomika.aspx?c=A170301_154929_ekonomika_kop

MF ČR: *Vývoj penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnekove-penzijni-sporeni-a-p/vyvoj-penzijniho-pripojisteni/2016/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-27671#1>

MOLEK, Jan. *Development of the state-contributory supplementary pension insurance in the Czech Republic.* Kontakt 2014; 16(3): e177–e186; Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2014.06.001>.

MPSV ČR: *Český důchodový systém v kontextu EU* [online]. Praha, 2012 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>

MPSV ČR: *Důchodové pojištění* [online]. Praha [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

MPSV ČR: *Sociální pojištění* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1349>

MPSV ČR: *Starobní důchody* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/618>

MPSVR SR: *I. pilier – dôchodkové poistenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/i-pilier-dochodkove-poistenie/>

MPSVR SR: *II. pilier - starobné dôchodkové sporenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

MPSVR SR: *III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnekove-dochodkove-sporenie/>

NN Životná poisťovňa: *Doplňkové dôchodkové sporenie* [online]. 2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://tatryempatia.nn.sk/doplnekove-dochodkove-sporenie/>

Penzijní společnost České poisťovny: *Předdůchody* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/vse-o-penzich/predduchody>

Penzijní společnost České poisťovny: *Výplata úspor a typy penzí* [online]. 2017 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/mam-sporeni/penzijni-pripojisteni/platby-a-vyplaty/vyplata-uspor-a-typy-penzi>

Penzijní společnost České spořitelny: *Hlavní výhody příspěvku zaměstnavatele na doplňkové penzijní spoření* [online]. 2017 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/o-nas/pro-zamestnavatele/proc-s-nami-spolupracovat>

Slovensko.sk: *Charakteristika doplnkového dôchodkového sporenia* [online]. 2013 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_charakteristika-doplnekoveho-do/obcan

Sociálna poisťovňa: *Dôchodkové poistenie* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>

Sociálna poisťovňa: *Starobný dôchodok* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/starobny-dochodok/1286s>

Sociálna poisťovňa: *Predčasný starobný dôchodok* [online]. Bratislava [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/1184-menu/1287s#Suma>

Seznam zkratek

PAYG	pay as you go
ČR	Česká republika
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
MPSVR	Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny
HDP	hrubý domácí produkt

Seznam tabulek

Tabulka 1: Potřebná doba pojištění pro vznik nároku na starobní důchod	13
Tabulka 2: Průměrná výše důchodu v prosinci příslušného roku (muži + ženy).....	15
Tabulka 3: Výše státního příspěvku v závislosti na příspěvku účastníka	17
Tabulka 4: Výše daňového odpočtu v závislosti na příspěvku účastníka	18
Tabulka 5: Demografické údaje	25
Tabulka 6: Celkový náhradový poměr penzí důchodců výdělků pracujících v Česku a na Slovensku.....	26
Tabulka 7: Výdaje na důchody v % HDP	27

Seznam příloh

Příloha č. 1: Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977 (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977 (tabulka)

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m

1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r